

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ У МОЛОДІ: ГЕНДЕРНИЙ
АСПЕКТ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 07-431 групи

Спеціальності 053 Психологія

Освітньо-професійної програми «Психологія»

Наталя ТАРАСОВА

Керівник: к.психол.н., доцент Наталія ТАВРОВЕЦЬКА

Рецензент: к.психол.н., ст.викладачка Ірина ФОМІНА

Херсон 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичне наліз стратегій досягнення успіху.....	5
1.1. Визначення поняття успіху та успішності у сучасній психології	5
1.2. Гендерний аспект у питанні дослідження успіху та успішності.....	9
Розділ 2. Емпіричне дослідження психічної статі та націленості на успіх сучасної молоді.....	16
2.1. Методи, методики та характеристика вибірки досліджуваних.....	16
2.2. Інтерпретація та аналіз результатів емпіричного дослідження.....	18
2.3. Порівняльний аналіз отриманих результатів. Кореляційний аналіз.....	20
Висновки.....	
Список використаних джерел.....	
Додаток А «Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету».....	

ВСТУП

Актуальність дослідження: установка на успіх та почуття задоволення від досягнення мети мають значний вплив на психологічний стан особистості. Тверезий погляд на життя, чітка ціль та підходяща стратегія – це все мотивує людину до самореалізації в суспільстві.

Розглядаючи успіх як явище у сучасному світі, варто зазначити особливість різного підходу до питання успішності серед чоловіків та жінок. Так зображення «успішного чоловіка» є повсякденністю, що мало кого здатна вразити, в той час як образ «успішної жінки» з точки зору суспільства представляє собою образ протиставлення «патріархального світу». Але в той час як успіх чоловіка найчастіше тісно пов'язують з його професійною сферою, образ жінки в першу чергу акцентує увагу саме на її статі, і лише потім на досягненнях.

Саме тому важливість розглядання стратегії досягнення успіху з точки зору гендерного аспекту є досить актуальним, оскільки обумовлений тим, що даний феномен є суперечливим та проблемним.

Ступінь наукової розробки: Дослідженням феномену успішності займалися такі зарубіжні вчені як: Г.Л. Тульчинський, Ю.В. Артамошина, Ю.М. Ільїна, В.Ю. Вінков, В.В. Лавченко, О.С. Голентовська, А.В. Кушнарєнко, О.А. Матеюк, Л.І. Кордубан, Т.М. Титарєнко, І.В. Лебєдинська, Е.А. Могилєвкін.

Об'єкт дослідження: стратегії досягнення успіху.

Предмет дослідження: гендерна різниця у підходах до питань формування стратегій успіху серед молоді.

Мета: теоретично та емпірично дослідити стратегії досягнення успіху з точки зору гендерного аспекту.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з питань досягнення успіху, виділити основні стратегії та розглянути їх з точки зору гендерного аспекту.
2. Емпірично дослідити особливості гендерних відмінностей у прагненні до успішності.
3. Проаналізувати особливості прояву гендерних відмінностей у стратегіях досягнення успіху.

Методи дослідження: теоретичний аналіз літератури та узагальнення отриманих даних з зазначеної теми; кількісний та кореляційний аналіз емпіричних даних; також у роботі використовувалися такі тестові методики: «Мотивація на досягнення успіху» (Т.Елерса), «Мотивація на уникнення успіху» (Т.Елерса) та рольовий опитувальник С.Бем.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані практичними психологами та психологами-консультантами у подальшому дослідженні впливу гендерних ролей на питання успішності індивіда у соціумі.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження пройшли обговорення на засіданні кафедри психології факультету психології, історії та соціології ХДУ (протокол № 4 від 09.04.2021р.)

Структура роботи: робота складається зі вступу, 2-х розділів (теоретичного та емпіричного), висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ДОСЯГЕННЯ УСПІХУ

1.1. Визначення поняття успіху та успішності у сучасній психології

Поняття успіху у психології вчені дуже часто вивчають з точки зору суб'єктивного та об'єктивного підходу. Так під поняттям «об'єктивного успіху» слід розглядати оцінку вагомості результатів діяльності особистості зі сторони громади, визнання її значення з точки зору суспільства та задоволення потреб індивіда у признанні інших людей. Під суб'єктивним успіхом розуміють оцінку власних дій особистістю та рівень задоволення результатом, що надає цим діям суб'єктивного значення.

Так, звертаючись до праць російського вченого Г.Л. Тульчинського можна виділити чотири форми успіху:

1) Успіх-популярність. Дана форма розглядає успіх з точки зору широкого визнання діяльності індивіда суспільством.

2) Успіх-визнання зі сторони значущих інших включає в себе визнання з певного кола осіб, що є соціально важливими для індивіда та від чияї точки зору він залежить.

3) Успіх-подолання. Ця форма успіху проявляється у подоланні індивідом проблем.

4) Успіх-самовизначення. Найбільш значуща з точки зору автора форма, оскільки направлена на вихід за власні межі та підкорення нових можливостей [1, с.124-136].

Ю.В. Артамошина розглядає поняття успіху в психології як феномену, що включає в себе особливу оцінку людиною результату власних дій та зусиль, та є показником її становища у суспільстві, що задає специфіку формування її відносин з соціумом [2, с.212].

Ю.М. Ільїна висловила думку, що успіх є результатом діяльності, що спрямована назовні або всередину, може бути перевірений суб'єктивно та

об'єктивно, має під собою певні емоційні переживання, та досягнений із прогнозованими/допустимим витратами за певний період, що дозволить сформулювати модель поведінки для повторення позитивних підсумків [3].

На думку В.Ю. Вінкова, успіхом є досягнення бажаної мети в особистісній або груповій діяльності, при цьому важливо щоб мета відповідала заданим характерним вимогам цієї самої діяльності [4, с.223].

Цікавою точкою зору є роздуми В.В. Левченка, який вказував на те, що досягнення успіху є мотивом розвитку особистості та можливістю для психологічного зростання [5, с.12].

Тобто, підсумувавши отриману інформацію, можна сказати що до складу успіху входить два компоненти:

- Це об'єктивний (суспільне визнання досягнень та показник досягнень);
- Та суб'єктивний (розвиток себе як особистості, подолання власних рамок, досягнення суб'єктивного важливого результату).

Переходячи до аналізу питань «успішності», варто зазначити що єдиної характеристики, яка би стовідсотково оцінювала людину як успішну або неуспішну – немає. Поняття успішності суто індивідуальне і те, що для когось є вагомим доказом успішності, для іншого може бути нічого не вартим.

В.В. Левченко у своїх працях вирізняє два критерії успіху: це зовнішні (норми і правила оцінки діяльності які регулюються ціннісними установками конкретного суспільства) та внутрішні (суб'єктивна оцінка власного життя). З точки зору вченого, успішність є спеціалізованою [5, с.59, 240].

Спробу створити характеристику успішності зробила і Ю.М. Ільїна. Так вченою було виведено п'ять критеріїв за допомогою яких можливо охарактеризувати успішність. Це:

- знатність вчитися
- уміння підтримувати своє здоров'я на необхідному та комфортному рівні
- досягнення певного фінансового статусу

- позитивність емоційно-базового стану
- здатність встановлювати контакти з іншими людьми та можливість їх підтримувати [3, с.125]

Л.І. Дементій розрізняє поняття «успішності» та «успіху». За думкою вченого «успішність» відображає суб'єктивне переживання досягнення успіху, в той час як останній є об'єктивним досягненням особистості у певній галузі життя [8, с.49].

Тобто «успішність», як і «успіх», варто розглядати з точки зору суб'єктивно-об'єктивного, оскільки даний феномен включає в себе як і індивідуальні уявлення та критерії, так і соціальні критерії очікування, які змінюються в залежності від сфери життя.

Розділяючи успішність на об'єктивні та суб'єктивні чинники, О.С. Голентовська писала наступне: «Соціальний складник успішності визначається результатом діяльності та узгоджується з її оцінкою експертами, продуктивністю праці, якістю продукції, швидкістю дій, безпомилковістю виконання поставлених завдань, отриманням винагород та заохочень, суспільним визнанням і з культурою суспільства загалом». Щодо суб'єктивного рівню, то тут вчена позначувала успішність як індивідуальну оцінку власних професійних досягнень, які викликають відчуття впевненості, віри у себе та свій потенціал, можливістю насолоджуватися життям та залишатися при цьому щирою та відкритою людиною [6, с.211].

У своїх працях об'єктивно-суб'єктивний підхід розглядав і Кушнарєнко А.В. З точки зору вченого, об'єктивність успішності полягає у конкретній соціальній сфері життя та взаємозв'язку та умовами індивідуальних обставин людини. Суб'єктивність же пов'язана зі внутрішнім світом особи, її індивідуальним сприйняттям життя, смисловою наповненістю та наявністю емоційного забарвлення. Особливу увагу Кушнарєнко приділяє тому, що поняття «успішності» є індивідуальним та засноване на біографічному досвіді, в той час як колективний є переломним усвідомленням суспільного уявлення про успішність [7, с.242].

З точки зору О.А. Матеюка «успішність – це поняття яке охоплює неодноразовий життєвий досвід, який формується за допомогою позитивного мислення та здорового способу життя, основою якого є мотивація досягнення мети за допомогою цілеспрямованої діяльності». Тобто, вчений розуміє під «успішністю» певний стан, що формується поступово за рахунок концентрації на своїх бажаннях з метою досягнення задоволення та гармонії. Крім цього, О.А. Матеюк приділяю особливу увагу тому, що успішність детермінується пов'язаними між собою суб'єктивними та об'єктивними чинниками. Суб'єктивні – це «особистісні утворення, які є результатом взаємодії особистості з діяльнісним середовищем та розвитком сил людини, що постають причинами успішного перетворення сфери її поведінки та діяльності». До об'єктивних чинників відноситься навколишнє середовище [9].

Розглядають успішність як динамічне явище у своїх працях такі вчені як І.Л. Кордубан та Л.А. Лазаренко. Вони відзначали, що успішність є характеристикою особистості, що включає в себе певні соціально-визнані досягнення та спрямованість на успіх [10].

Тобто, проаналізував праці різних авторів, можна зробити наступні висновки:

Суб'єктивність успішності полягає в емоційному забарвленні, що переживаю індивід щодо свого становища, та оцінками ним власних дій, що супроводжуються певними позитивними емоціями. Роблячи узагальнення можливо привести приклад почуття задоволення архітектором, що відчуває позитивні емоції після завершення складної та клопітливої роботи.

Об'єктивністю же є суспільна оцінка результатів особистісної діяльності, яка притаманна лише цьому суспільству з конкретними нормами та цінностями та надання конкретній особистості соціальної значимості. Так приводячи приклад молодіжного музиканта, що пише специфічну музику для певної вікової категорії та отримує від них соціальне визнання.

Підводячи підсумки до першого підрозділу, можна сказати що питання успіху та успішності є досить добре вивченим як зарубіжними авторами, так і вітчизняними, але не дивлячись на це, все ще залишається актуальним, оскільки включає в себе різні точки зору, які залежать від динамічних перемінних, на формування яких здійснюється вплив соціально-культурних явищ.

Під успіхом варто розглядати результат діяльності людини, яка визнає значимість своїх дій та визнається навколишнім середовищем.

«Успішність» з точки зору вчених є станом переживання особистості власного успіху та оцінка людиною своєї діяльності з точки зору сформованих суспільством уявлень, які об'єктивно притаманні цій категорії.

Таким чином проаналізувавши літературу та розкрив тему успіху та успішності за допомогою аналізу теоретичних даних різних авторів ми можемо перейти до вивчення успіху саме з гендерного аспекту.

1.2. Гендерний аспект у питанні дослідження успіху та успішності

За останні десятиріччя питання впливу гендеру на різні сфери соціального життя стає все більш актуальнішим, оскільки викликає деякі протиріччя як серед зарубіжних, так і серед вітчизняних вчених. Сучасні психологи намагаються розглядати людину не за її статтю, а саме за характеристикою прояву певних рис, оскільки саме таке вивчення дає змогу для більш індивідуального вивчення особистості на різних рівнях життя.

Не дивлячись на велику кількість методичних та теоретичних досліджень гендерного аспекту у стратегічному розвитку успіху та успішності, питання з цієї теми все ще залишаються відкритими та потребують більш детального вивчення.

Переважає більшість публікацій на вивчення проблематики гендерних та статевих відмінностей відображають односторонній підхід, що пояснює різницю між жінками та чоловіками як наслідок різних підходів до виховання та соціалізації [11, с.3].

Між тим, українська вчена Т. Говорун у своїх працях виділяє два підходи статевої ролі розподілу:

- 1) Перший підхід згідно з яким в основі лежать психофізичні детермінанти;
- 2) У другому підході основним критерієм є соціально-культурна матриця та гендерна соціалізація [12].

У психології прийнято розділяти між собою поняття статі та гендеру, оскільки вони мають різне значення. Так згідно з точки зору М.Л. Сабунаєвої та Ю.Е. Гусєвої під поняттям статі варто розглядати сукупність анатомічних та фізіологічних особливостей організму, які задані організмом від народження. Тоді як «гендер» є соціальним конструктором статі, тобто соціальною статтю [13, с.401].

С.Н. Жаклін та Е.Е. Маккобі зазначають, що ключову роль у формуванні гендерної ролі особистості в суспільстві відіграє саме наявність в суспільстві певних соціально-культурних очікувань [14]. Тобто, формування гендеру, який ґрунтується на рівні фемінінності-маскулінності на пряму залежить від соціального аспекту.

Так, коли в післявоєнний період другої світової війни була активна пропаганда маскулінності, більшість жінок робили перевагу саме цим установам.

Питаннями основопочатку жіночого та чоловічого займався в своїх працях ще К.Г. Юнг, який вважав що основу мотивації життєдіяльності людини складає саме статеві ідентичності [15, с. 38-39].

Якщо аналізувати різні зорі різних авторів, то можна помітити що характеристика поняття фемінінності та маскулінності не менш суперечлива, ніж підняті вище теми.

Так, одні джерела розглядають ці явища як феномен формування гендерної ідентичності за рахунок прояву в соціальних умовах та стереотипах; інші ж наголошують на тому, що вони реалізуються за допомогою формою індивідуальної ідентичності: фемінінність, маскулінність, андрогінність [15, с. 39].

Саме тому для простоти аналізу більшість вчених розглядає поняття гендерної ідентичності як сукупність норм та стандартів, що очікуються у прояві певних поведінкових особистостей від людини в залежності від її біологічної статі, та які проявляються у формі статево-рольових стереотипів.

Дослідження питань успіху та уподобань між напрямками стратегії успіху демонструє існування розподілу саме за статево-рольовими стереотипами, опускаючи якості особистості.

Навіть проаналізувавши історичні праці як вчених, так і просто художні твори, можливо помітити певну закономірність того, що більшість жінок описані з точки зору тих, хто підпорядковується. І лише з приходом сексуальної революції та поширенням фемінізму ситуація за останні п'ятдесят років стала змінюватися.

О.В. Мітіна та В.Ф. Петренко вказують на існування міжпоколінних зв'язків та рівню глибинно-ментального регулювання у свідомості суспільства, що формую статево-рольові стереотипи поведінки та установок серед жінок [16].

Слід вказати, що не дивлячись на те, що гендерні ролі є продуктом соціального оточення, в процесі формування індивіда вони формуються також і за допомогою отримання особистісного життєвого досвіду. Так, дівчатка ще з малечку беруть певні норми поведінки від своїх матерів, а для хлопців приміром є батько. Аналізуючи їх поведінку, вони вбирають в себе якості та демонструють їх у навколишнє середовище, яке лише закріплює результат.

Опираючись на дослідження Р.Томсона та Дж.Плека, Л.М.Долгих описує особливості статево-рольових стереотипів серед чоловіків та ділить їх на такі чинники:

- Норма статусу – це особистісне уявлення про успішність в кар'єрному зростанні як показник статусу у суспільстві;
- Норма твердості – емоційна, розумова та фізична жорстокість яка є наслідком соціальних очікувань;

- Норма антижіночності – неприйняття «жіночих» занять та поглядів, відкидання усього того, що може похитнути статус «чоловіка» [15]

Тобто, стереотипна роль чоловіка у суспільстві є протилежною роллю жінки та направлена на домінування у всіх сферах життя, високим розвитком рівня домагань та виражає високий рівень маскулінності. Але в наш час все більш поширюється явище того, що ментальна жорстокість навпаки обмежує чоловіка у досягненні успіху та формування себе як особистості.

Роблячи висновок, можливо зауважити що у сучасному суспільстві надмірна статево-рольова стереотипізація навпаки заважає людині реалізувати себе за особистісними якостями, які б допомогли їй досягнути успіху.

Важливою інформацією щодо гендерних особливостей формування стратегій успіху є дослідження Т.М. Титаренко на тему асиметрії рівню життєвих домагань між жінками та чоловіками. Так, з точки зору автора, жінки більш орієнтовані на час, тоді як чоловіки на простір, що дає жінкам більшу свободу в плані прогнозування свого майбутнього, оскільки вони не обмежені причинно-наслідковою моделлю світу [17, с.34].

Тобто, жіночий рівень домагань оснований на мотивації терпіння та тривалої мотивації, що дає змогу більш спокійно переносити шлях до мети, тоді як саме чоловіча мотивація має під собою пошук швидкого та оперативного рішення.

Т.М. Титаренко вважає що для жінок більш характерний стан затишку, так звана «тиха гавань» ніж втілення поставлених цілей.

Підкоряючись певним соціальним правилам, направленість чоловіка більш чітка та структурована, але зазвичай програє жінкам у конкретизації цілей, що робить чоловіків менш гнучкими та ефективними за умовами раптових змін.

Підсумовуючи: чоловіки віддають перевагу стратегічним життєвим домаганням, в той час як жінки обирають тактичні та гнучкі [17, с.36].

Продовжуючи дослідження формування життєвих та професійних домагань, ми переходимо до праць М.Хорнер, що розширила модель Дж.Аткінсона (мотивацію досягнення успіху – уникнення невдачі) третім фактором – це мотивацією уникнення успіху. З цієї точки зору жінки уникають успіху, тому що бояться зіткнутися з небажаними наслідками, серед яких є втрата відносин з певним соціальним оточенням, втрата жіночності та почуття провини перед сім'єю. Саме тому з цієї точки зору більшість жінок ще на рівні підсвідомості відмовляються від реалізації себе та досягненню успіху в кар'єрі [18, с.89-90].

Існуючі дослідження на тему кар'єрної успішності вказують на те, що хоча у жінок і більш менший рівень мотивації до кар'єри, ті жінки, що працюють у сферах, які традиційно вважаються чоловічими, демонструють схожі з чоловіками показники.

Згідно з Д. Макклелландом мотиви досягнення успіху необхідно розглядати згідно з типом поставленої цілі, а не статевих відмінностей.

Х. Хекхаузен пояснює тим, що особливість відмінностей полягає в тому, що жінка може бути направлена як і на інтелектуальні (чоловічу), так і на сімейно-побутові цінності [19].

Всього вченими виділяють три найпоширеніші точки зору на різницю прояву мотивів між жінками та чоловіками:

- 1) Жінки інакше мотивовані на досягнення успіху;
- 2) Різниця мотивації між чоловіками та жінками полягає в різниці потреб;
- 3) Рівень мотивації досягнень між чоловіками та жінками однаковий, але реалізація проходить в різних сферах діяльності.

Є.О. Могільовкіним вивчаючи відмінності кар'єрного успіху та професійного розвитку вказує на дискримінацію можливостей. З точки зору вченого, рівень кар'єрних домагань і можливість стратегій до реалізації обумовлений гендерними відмінностями.

Так чоловіки поширюють свій професійний успіх на життя як цілісне явище, тоді як жінки розділяють свої професійні досягнення на конкретні

сфери та проявляють більшу гнучкість в виборі стратегій досягнення успіху кар'єри [20, с.96].

Тобто, реалізуючи себе за допомогою вибраної стратегії успіху, для жінки більш важливим є професійне (горизонтальне) зростання, разом з тим жінкам властиво поступатися кар'єрою задля збереження відносин з оточуючими [20, с.103].

Даючи загальну та об'єктивну характеристику життєвих цілей чоловіків та жінок, варто відзначити, що чоловіки в переважній більшості націлені саме на високий суспільний статус, та визнання своїх заслуг зі сторони соціуму [20].

Тоді як більшість жінок вбачають себе в ролі жінки та спрямовані на пошук чоловіка, то зможе забезпечити захист її та дітей, як на соціальному, так і на фінансовому рівні [20].

Істотно так склалося, що чоловік конкурує з чоловіками за статус, а жінка змагається з іншими жінками за чоловіка.

Висновки до першого розділу

Отже, проаналізувавши праці сучасних зарубіжних та вітчизняних вчених, ми дійшли висновку того, що у психології прийнято розділяти фактори успіху на три ієрархічні структури. Це: особистісний успіх (відчуття особистості себе як зрілої людини та задоволення власним сімейним життям), професійний (рівень вдоволення своєю діяльністю та професійними можливостями) та життєвий (виникає за рахунок або одного з двох попередніх факторів, або з оптимального поєднання особистісного та професійного аспекту).

Поняття «успіху» та «успішності» є тотожними з точки зору об'єктивних та суб'єктивних явищ, які впливають на їх формування. Але якщо успіх розглядається як результати дій особистості, то під успішністю вчені розуміють певний емоційний стан, що переживає індивід.

Щодо саме гендерного аспекту, то тут слід відзначити різний підхід до формування стратегій досягнення успіху.

Так жінки більш направлені на тактичну модель: це прості, конкретні та гнучкі життєві домагання. Розробляючи свою стратегію успіху, вони покладаються на стійкість, цілеспрямованість, терплячість, та орієнтовані на саме вдоволення своїх інтересів та самореалізацію в конкретній сфері життя.

Чоловіки ж прагнуть до домінування, швидкої досягнення цілі, можливістю професійної успішності, яка передбачає наявність високої посади та значну матеріальну базу. Плануючи своє майбутнє, вони покладаються на стратегічні домагання, охарактеризувати які можна ризикованістю та сміливістю.

Тобто, вже навіть на стадії аналізу теоретичної бази можливо з упевненістю підтвердити основну гіпотезу щодо існування гендерної різниці у плануванні стратегій досягнення успіху.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХІЧНОЇ СТАТІ ТА НАЦІЛЕНОСТІ НА УСПІХ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

2.1. Методи, методики та характеристика вибірки досліджуваних

На виконання поставленої мети роботи з аналізу гендерних особливостей у досягненні успіху, було розроблено та проведено емпіричне дослідження на вибірці з 40 осіб. Для повноти оцінювання були відібрані особи віком від 18 до 25 років, з різним стилем життя, професійною наявністю професійного різноманіття та різного соціально-економічного статусу. Гендерну справедливість забезпечує однакова кількість осіб різної статі (20 чоловіків та 20 жінок).

Перед проведенням емпіричного зрізу було обрано ряд методів, результати яких допоможуть виміряти необхідні нам особливості для подальшого аналізу та порівняння.

Гіпотеза дослідження полягала у тому, що існує гендерна різниця у підходах до формування стратегій досягнення успіху та те, що особи з високою фемінністю схильні до уникання невдач.

Отримані результати будуть вказувати на підтвердження або спростування цієї гіпотези.

Беручи до уваги факт того, що дослідження включає в себе аналіз гендерної ролі та рівень її впливу на успішність, варто почати з необхідності розмежувати вибірку за критеріями їх гендерної приналежності та оцінити рівень прояву фемінності та маскулінності.

Для цієї мети була відібрана методика статевого-рольового опитувальника (BSRI) за авторством Сандри Бем, яка вперше опублікувала його у 1974 році, та згодом доповнила у 1981 [21]. На сьогоднішня форма опитувальника потерпіла значні зміни у своїй структурі. Так кількість пунктів була зменшена до 27, дев'ять із яких складають шкалу фемінності,

дев'ять маскулінності, та ще дев'ять «буфер» якостей виражають загальнолюдські риси особистості, які не залежать від статі або гендеру і є соціально бажаними. Діагностична цінність буферних якостей полягає у можливості оцінювання не тільки гендерно-типованих якостей, а й особистісних. Крім цього, буферні якості дають змогу виявити «справжню» гендерну недиференційованість у разі впливу побічних чинників.

При роботі з опитувальником реципієнт повинен використовуючи методу шкалювання від 1 до 5 охарактеризувати наявність у себе певних рис, де 1 позначає повну відсутність якості, а 5 її яскраву вираженість.

Обробка результатів здійснюється за допомогою рахування первинних балів по шкалі фемінності в маскулінності та зіставленні рівню їх вираженості.

Обробка результатів опитувальника здійснюється за допомогою підрахунку кількості тих якостей які відзначив реципієнт та кількості балів вираженості. Від цієї суми віднімається 27 (загальна кількість рис), в результаті чого отримуються первинні бали. Саме зіставлення цих балів дає можливість зробити висновок щодо гендерної приналежності.

Наступні обрані методики «Мотивація до успіху» та «Мотивація на уникнення невдач» за Т.Елерсом обрані за рахунок можливості аналізу особистості саме з погляду її націленості до мети та подолання перешкод, що чудово доповнює попередню методику і дає змогу встановити взаємозв'язок гендерної ідентичності з питаннями мотивації та успішності.

Тестовий матеріал методики «мотивація до успіху» включає в себе 41 питання, на яке реципієнт відповідає «так» або «ні». Обробка результатів здійснюється за ключем.

В методиці діагностики мотивації до уникання невдач реципієнту подається на вибір 30-ть колонок по три слова, із яких він повинен вибрати лише одне, що з його точки зору найбільш повно характеризує його. Обробка результатів здійснюється за ключем.

Тестування проходило у форматі онлайн та за допомогою google-форм. Обумовленість саме такого методу дослідження полягає у соціальних обмеженнях з точки зору карантину, та можливістю реципієнта пройти методики самостійно, уникаючи стрес-фактори, що могли б вплинути на якість дослідження.

Всі методичні форми були опубліковані на вільних електронних ресурсах з достатньою кількістю людей, що могли б пройти опитування самостійно.

2.2. Інтерпретація та аналіз результатів емпіричного дослідження

Після завершення дослідження за допомогою статево-рольового опитувальника С.Бем, ми отримали наступні результати, які свідчать про рівень вираженості фемінності та маскулінності серед сорока опитуваних (див.таб.2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл респондентів за типом психічної статі

Гендерний тип	Загальна кількість	
	Чоловіки	Жінки
Маскулінність	16	4
Фемінність	2	14
Андрогінність	1	2
Недиферинційований	1	0

Як видно з представлених даних, явище фемінності більш виражена у жінок, тоді як у чоловіків маскулінність. Слід зауважити, що згідно з попереднім аналізом вищенаданої літератури, жінки оцінюють себе трохи вище по шкалі маскулінності, ніж чоловіки по шкалі маскулінності (норма антижіночності). Також беручи до уваги те, що результати досліджування можуть відрізнятись від реальної картини, бо все перераховані в

опитувальнику риси є позитивними, що включає в себе фактор соціальної бажанності і свідомому завищенні результатів.

Аналіз отриманих результатів з методики «мотивація до досягнення успіху» та «мотивація на уникнення невдач» надані нижче (див.табл.2.2 та 2.3).

Таблиця 2.2

Розподіл результатів за методикою «Мотивація до досягнення успіху»

Рівень мотивації до успіху	Жінки	Чоловіки
Низький рівень	6	2
Середній рівень	11	4
Високий рівень	3	13
Надмірний рівень	0	1

Таблиця 3

Розподіл результатів за методикою «Мотивація на уникнення невдач»

Рівень мотивації на уникнення невдач	Жінки	Чоловіки
Низький рівень	1	3
Середній рівень	9	14
Високий рівень	7	2
Надмірний рівень	3	1

Таким чином, проаналізувавши отримані результати з обох методик, можливо зробити висновки, що чоловіки більш направлені на успіх та менш мотивовані до уникнення життєвих невдач, що є підтвердженням думки психологів про різницю формування життєвих стратегій і надання переваги

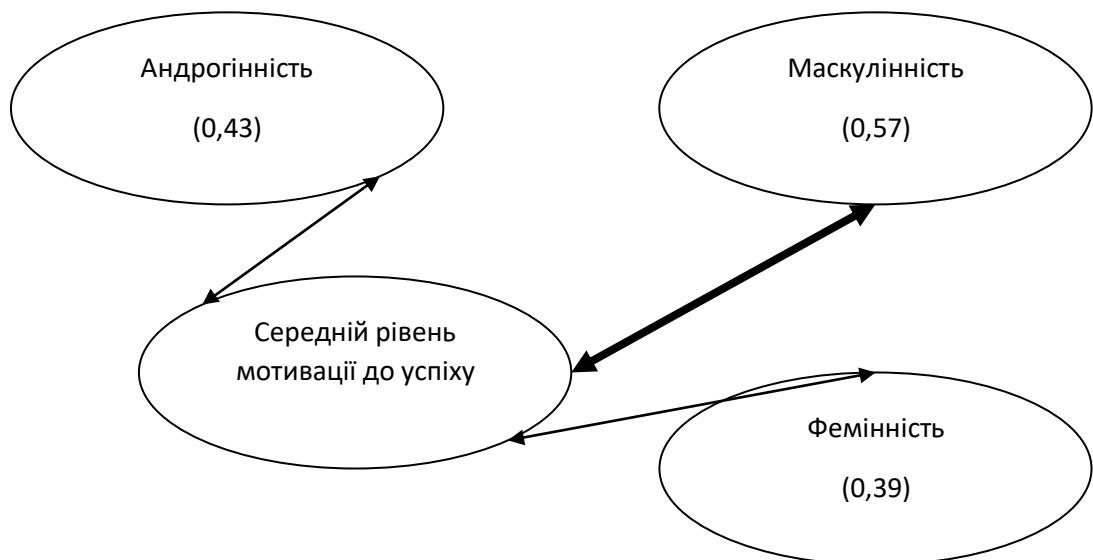
чоловіками вибору саме ризикових стратегій «все або нічого», які націлені на оперативне подолання перешкод та оптимально швидке досягнення цілі.

Щодо аналізу рівню мотивації до успіху жінок трохи менший, але суттєво обмежений страхом можливої невдачі. Данні результати підтверджують думку М.Хорнер щодо підсвідомого уникнення жінками успіху.

2.3. Порівняльний аналіз отриманих результатів. Кореляційний аналіз

Таким чином, нами було виявлені особистісні характеристики досліджуваних, рівень їх мотивації досягнення успіху та рівень уникання невдач. Та для досягнення поставленої мети цього не достатньо, тому ми провели кореляційний аналіз отриманих результатів, для виявлення зв'язку отриманих показників.

Отже, під час проведення кореляційного аналізу нами було виявлено наступне:

Рис. 2.1. Результати кореляційних зв'язків

На рис. 2.1 наглядно зображена структура кореляційних зв'язків між показником «середній рівень мотивації до успіху» та такими як, «маскуліність» $r=0,57$, «сфемінність» $r=0,38$, та «андрогінність» $r=0,43$.

Такі результати свідчать про те, що тип психічної статі (феміність, маскуліність, андрогінність) впливають на рівень мотивації до успіху. З мотивацією уникання невдач ми встановили також зв'язки, але статистичної значущості вони не мали. То можемо зробити висновок, що тип психічної статі має вплив на мотивацію досягнення успіху.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши наукову літературу з питань досягнення успіху, ми виокремили основні стратегії досягнення успіху у молоді. Встановлено, що на основні стратегії успіху впливає мотивація, потреби особистості, цінності та психічна стать людини.
2. Емпірично виявили особливості гендерних відмінностей у прагненні до успішності, а також вплив психічної статі (гендерний аспект) на стратегію досягнення успіху.
3. Проаналізовані особливості прояву гендерних відмінностей у стратегіях досягнення успіху дозволили виявити найпотужніший вплив маскулінності на стратегію досягнення успіху. Отже, можемо стверджувати, що чоловіки мають високий рівень мотивації до успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тульчинский Г.Л. Разум, воля, успех: о философии поступка. : Изд-во Ленинград. Ун-та, 1990. 216 с.
2. Артамошина Ю.В. Особенности представлений женщин о жизненном успехе. *Вестник Тамбовского университета. Серия «Гуманитарные науки»*. 2007. №4 (48). С. 211-215.
3. Ільїна Ю.М. Психологія успіху: онтологія проблематики. *Актуальні проблеми психології*. Ін-т психології імені Г. С. Костюка АПН України. К., 2008. Т. 8. С. 45–56.
4. Вінков В.Ю. Уявлення про життєвий успіх : стан розробленості проблематики в соціальній психології. *Проблеми політичної психології*. 2015. Вип. 2. С. 221-231.
5. Левченко В.В. Секреты успеха и успешности современного человека : монография. М. : ФЛИНТА, 2014. 259 с.
6. Голентовська О.С. Проблема особистісної успішності крізь призму української і російської наукової думки. *Проблеми політичної психології*. 2015. Вип. 2. С. 209-220.
7. Кушнарєнко А.В. Субъективность как детерминанта успешности личности. *Известия Южного федерального университета. Серия «Технические науки»*. 2006. №14 (69). С. 241-245.
8. Дементий Л.И. Ответственность как ресурс личности : монография. М. : Информ-Знание, 2005. 188 с.
9. Матеюк О. А. Успішність особистості: сутність та зміст феномена. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_4_31
10. Кордубан Л.И., Лазаренко Л.А. Психологическая характеристика феномена успех и успешность. *Сборник научных трудов СевКавГТУ. Серия «Гуманитарные науки»*. 2007. №5. С. 94-119.
11. Ильин Е. П. Пол и гендер. СПб. : Питер, 2010. 688 с.

12. Говорун Т., О. Кікнеджі Стать та сексуальність: психологічний ракурс : навчальний посібник. Т. : Богдан, 1999. 384 с
13. Гендерная психология / Под ред. И. С. Клециной. 2-е изд. СПб. : Питер, 2009. 496 с.
14. Maccoby E. E. Psychology of sex differences / E. E. Maccoby, C. N. Jacklin. – London : Stanford University Press/Oxford University Press, 1975. – 634 p.
15. Долгих Л. М. Вплив статеворольових стереотипів на кар'єрні домагання молоді : дис... канд. психол. наук: 19.00.05; Інститут соціальної та політичної психології АПН України. К., 2007. 187 с.
16. Митина О. В., В. Ф. Петренко Кросскультурное исследование стереотипов женского поведения (в России и США). *Вопросы психологии*. 2000. № 1. С. 68–86.
17. Життєві домагання особистості: монографія; за ред. Т. М. Титаренко. К. : Педагогічна думка, 2007. 456 с.
18. Ильин Е. П. Дифференциальная психология профессиональной деятельности. СПб. : Питер, 2008. 432 с.
19. Ильин Е. П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. СПб. : Питер, 2007. 544 с.
20. Могилевкин Е. А. Карьерный рост: диагностика, технологи, тренинг. СПб. : Речь, 2007. 336 с.
21. Bem S. Bem Sex-Role Inventory: Professional manual / S.L. Bem. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, 1981

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Наталя Тарасова, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

_____ (дата)

_____ (підпис)

Наталя ТАРАСОВА
(ім'я, прізвище)